

Loonspanning

'If you get monkeys, you pay peanuts.'

Dat kopt lekker weg in de media, zo weten ze bij *pôle emploi*, de Franse VDAB: steeds meer vacatures worden niet ingevuld omdat er geen kandidaten voor zijn. Uitroepteken. Zie je wel dat het godvergeten parasitair uitschot is, werkschuw tuig. Activeren die handel. Tot er, niet door de media uiteraard maar in een lezersreactie, een vraag wordt gesteld: over welk soort vacatures gaat het dan?

Job zeven, ik ben aangenomen als thuisleerkracht filosofie. Vreemd. Bij elke school waar ik solliciteer, krijg ik nul op het rekest. Leve de eindexamens dan maar. Aan het einde van de middelbare school legt elke leerling in Frankrijk namelijk een *baccalauréat* af, een eindexamen dat gelijk is voor het hele land. Om dat examen te halen doen leerlingen, in dit geval vooral de vermogende ouders van leerlingen, een beroep op thuisleerkrachten om de kennis bij te spijkeren. Twee uurtjes per week, om te beginnen, zo zegt de dame van het bijscholingskantoor. Goed betaald: 20 euro per uur. En je maakt zelf je afspraken met je leerling.

Goed, het is wel een eindje van huis. Een klein uur met de auto. En het vraagt natuurlijk wel wat voorbereiding. Maar, met goede moed, zoals ze zeggen, en ook: beter een vogel in de hand en wat al niet meer. Dus ben ik elke zaterdag van de vroege ochtend tot de middag van huis. Of soms wat minder. Want de ene keer is mijn leerlinge niet thuis, de volgende keer is ze onze afspraak vergeten – elke zaterdag om exact hetzelfde uur, hoe kan je dat vergeten? En een les is maar gegeven wanneer de leerling aan het eind een handtekening zet. Dus na een zestal weken bel ik het kantoor dat ik de lessen stopzet. Verschillende telefoontjes later, ‘want ze had je zo graag als leraar en ze wilde toch’, laten ze mij met rust. Drie keer lesgegeven, honderdtwintig lappen verdiend. Bruto. Min de kosten van de benzine. Maar wel iets geleerd, toch? Natuurlijk. Namelijk waarom ik voor deze vacature wel goed genoeg ben terwijl geen enkele school me wil: restafval wordt thuisleerkracht, daar komt het zowat op neer.

Nee, dan deze vacature. Gevraagd: medewerker voor de universiteitsbibliotheek. Je moet naast Frans vloeiend Engels en een derde taal spreken. Minstens hogere studies van het korte type. Drie jaar ervaring. Je moet met drie verschillende softwareprogramma’s kunnen werken. Graag ook ervaring in lesgeven want rondleidingen en begeleidingssessies behoren tot de opdracht. Vervangingscontract voor vijf maanden. Negenendertig uur per week. Loon: SMIC, het wettelijk minimumloon dus, een dikke 1.100 euro. En dan

wordt mijn kandidatuur niet weerhouden, want ik ken het belangrijkste softwareprogramma niet en ze kunnen niemand vrijmaken om het mij te leren.

Maar het is wel een goed voorbeeld van de gemiddelde jobadvertentie: we willen iemand die hogere studies heeft gedaan, die het werk eigenlijk al kan zonder dat we een minuut van onze tijd in opleiding moeten investeren, die flexibel genoeg is om eigenlijk altijd beschikbaar te zijn, die niet zaagt als er wat onbetaalde overuren worden gevraagd en die na drie maanden gewoon ophoepelt want dan komt onze vaste medewerker terug uit ziekteverlof of kunnen we je om een andere reden niet meer gebruiken. Oh, en we betalen het minimumloon. En je gebruikt je eigen auto voor verplaatsingen. Dus zorg dat je verzekering in orde is. Een hoevekip voor de prijs van een schrielle leggen, *quoi*. Verbazingwekkend toch, dat de kandidaten niet vechtend over straat rollen?

Vandaag overigens gelezen op de sociale media: 'Ik heb mij net kandidaat gesteld voor een post als verantwoordelijke export. Veel verplaatsingen over de hele wereld en een salaris net boven het SMIC. De werkgever legt me uit dat hij echt niet meer kan betalen terwijl hij op zijn Rolex kijkt en in zijn hagelnieuwe Porsche Panamera stapt ...' Vast en zeker een beetje aangedikt met het oog op de gulle lach, vooral het stukje over de werkgever, maar ook weer niet zo ver beneden de waarheid voor wie dagelijks de jobadvertenties doorploegt.

Het is ook waarover dit hoofdstuk gaat: de loonspanning, het verschil tussen de hoogste en de laagste lonen. Nu leef ik in de naïeve veronderstelling dat die twee met elkaar verbonden zijn, dat de loonshalen in een bedrijf een zekere uienringlogica moeten volgen. Hoe hoger je opklimt, hoe meer je verdient maar de huid van de looncategorieën blijft aan elkaar kleven. Loonspanning is een rechtvaardigheidsvraagstuk eerder dan een economisch vraagstuk. Misschien daarom dat ze momenteel vaak een volstrekt verkeerde richting uitgaat, dat het kuispersoneel een zilveruitje krijgt en de CEO een zwembad vol. Omdat het kan. Wie houdt zich immers nog bezig met rechtvaardigheid, wanneer regeringspartijen de grote graai rechtvaardigen?

We citeren een psalm uit de bijbel van de heer Van Overtveldt Johan, federaal minister van Financiën. Die schreef in januari 2014 een opiniestuk in *Knack*: 'Niemand kan iets veranderen aan de economische natuurwet dat ondernemingen onmogelijk voor langere tijd loonkosten kunnen dragen waar onvoldoende productiviteit tegenover staat.'

Nu heb ik geen flauw benul wat economische natuurwetten zijn, ik heb nog niet het geluk gehad om op een onbewaakt moment ondernemingen, loonkosten of complete economieën in het wild te spotten. Wat ik wel weet, is dat de volledige geschiedenis van de mensheid steunt op het veranderen van de natuur,